

Myndigheten för yrkeshögskolan

Resultat av tillsyn 2017

Tillsynsrapport I 2017

Myndigheten för yrkeshögskolan
Darienummer: MYH 2018/2098
ISBN-nr: 978-91-88619-45-7
Omslagsbild: Lo Boman / Scandinav Simple

Innehåll

Inledning	4
1. Resultat av tillsyn 2017	6
2. Slutsatser och reflektioner	20
3. Tillsyn under 2018	24
Bilaga 1: Vad är yrkeshögskolan	26
Bilaga 2: Vad gör Myndigheten för yrkeshögskolan	27
Bilaga 3: Hur genomförs tillsyn inom yrkeshögskolan	28

Inledning

Syftet med denna rapport är att sammanfatta resultatet av Myndigheten för yrkeshögskolans (MYH) tillsyn av utbildningar inom yrkeshögskolan under 2017. Sammanfattningen i rapporten består av två delar: I den ena delen redogör vi för de tillsynsaktiviteter som har genomförts under året. I den andra delen redogör vi för de viktigaste slutsatserna från årets tillsynsarbete. Syftet med rapporten är att förmedla en bild av den tillsyn som MYH bedriver samt ge en djupare förståelse för de krav på regel- efterlevnad som ställs på utbildningarnas genomförande.

Sammanställningen ger både myndigheten och utbildningsanordnarna ett underlag att arbeta vidare med i vårt gemensamma utvecklings- och kvalitetsarbete.

Resultat av tillsyn 2017

Genom tillsyn kontrolleras att utbildningarna genomförs enligt de bestämmelser som finns i författningarna för yrkeshögskolan. Tillsynen ska bidra till ökad rättssäkerhet för de studerande, bidra till ökad kontroll av att utbildningarna genomförs i enlighet med de beslut som har fattats samt säkerställa att statsbidrag används på korrekt sätt. Genom att kontrollera utbildningarna bidrar tillsynen även till att lägga grunden för hög kvalitet och till att förtroendet för yrkeshögskolan stärks.

Myndigheten har inom ramen för tillsynsverksamheten uppdaterat att förse anordnare med råd och vägledning.

I tabell 1 ges en övergripande bild av hur många tillsynsärenden som genomfördes under år 2015 till 2017. Under år 2017 fattade myndigheten 203 tillsynsbeslut, vilket motsvarar 15 procent av de pågående utbildningarna. Andelen beslutade tillsynsärenden har fortsatt att minska, mestadels för att göra utrymme för ett ökat antal kvalitetsgranskningar.

Antal beslutade tillsynsärenden (tabell 1)

	2017	2016	2015	Förändring mellan 2015 och 2017
Inledande tillsyn	95	139	138	43 färre
Regelbunden tillsyn	16	21	51	35 färre
Anmälningsärenden	74	51	47	27 fler
Tillsyn på förekommen anledning	18	8	10	8 fler
Summa antal beslut	203	219	246	37 färre
Antal pågående utbildningar	1 346	1 316	1 272	104 fler
Andel tillsynade utbildningar	15%	17%	19%	

Andel beslutade tillsynsärenden med kritik (tabell 2)

	2017			2016			2015		
	antal beslut	antal med kritik	andel med kritik %	antal beslut	antal med kritik	andel med kritik %	antal med beslut	antal med kritik	andel med kritik %
Inledande tillsyn	95	70	74	139	95	68	138	79	57
Regelbunden tillsyn	16	16	100	21	20	95	51	37	73
Anmälningsärenden	74	43	58	51	31	61	47	23	49
Förekommen anledning	18	14	78	8	5	62	10	7	70
Summa	203	143	70	219	151	69	246	146	59

Den totala andelen beslut med kritik är 70 procent, (se tabell 2). Andelen beslut med kritik har ökat med 11 procentenheter sedan år 2015. En del av förklaringen till detta är att utbildningar har i allt högre grad valts utifrån ett konstaterat behov av stöd, baserat på tidigare tillsyns- och kvalitetsgranskningsbeslut. Vår erfarenhet är att andelen beslut med kritik ökar ju mer behovsanpassat urvalet är.

Mängden beslut med kritik har ökat mest inom tillsyn på förekommen anledning. Under 2017 var de allra flesta utredningar inom denna form för tillsyn koncentrerade kring inrapportering av betyg och examen i myndighetens verktyg för studiedokumentation. Detta beror troligen på ett alltmer väl fungerande erfarenhetsutbyte mellan myndighetens funktion för studiedokumentation och myndighetens tillsynsverksamhet. Tillsynsverksamheten har därmed förbättrat sin kapacitet att utreda avvikelser i studiedokumentationen.

Inledande tillsyn under 2017

Inledande tillsyn genomförs strax efter att en utbildning har startat. Syftet med inledande tillsyn är att säkerställa att utbildningen har rätt förutsättningar för att genomföras på ett rättssäkert och transparent sätt.

Huvudfokus i den inledande tillsynen är att tillträdet till utbildningen har skett på ett rättssäkert sätt och enligt de krav som är beskrivna i utbildningsplanen, att det finns begripliga och korrekta kursplaner samt att det finns en aktiv ledningsgrupp som har fastställt kursplanerna och antagit de studerande till utbildningen. Utbildningarna som fick inledande tillsyn under 2017 valdes ut

baserat på en sammantagen bedömning av utbildningarnas och utbildningsanordnares tidigare tillsynsresultat.

Tillsynen genomfördes genom granskning av relevant underlag samt via telefonintervjuer.

Av 95 genomförda inledande tillsyner avslutades 70 stycken (74%) med kritik på minst en punkt, vilket är en ökning från föregående år (tabell 2).

Regelbunden tillsyn under 2017

Regelbunden tillsyn är en tillsyn som sker senare i utbildningens genomförande.

Huvudfokus för den regelbundna tillsynen är ett förutsägbart genomförande och betygssättning, ändamålsenlig undervisning, en fungerande organisation och daglig ledning samt ett fungerande värdegrundsarbete.

2017 års urval baserades på en sammantagen bedömning av utbildningarnas och utbildningsanordnares tidigare tillsynsresultat.

Tillsynen genomfördes genom granskning av relevant underlag, en studerandeenkät samt intervjuer med utbildningsanordnaren, de studerande och ledningsgruppsledamöter genomförda på plats.

Vid samtliga 16 regelbundna tillsyner framförde myndigheten kritik på minst en punkt, vilket ligger i linje med resultat av föregående års regelbundna tillsyner. (tabell 2)

Anmälningssärenden och tillsyn på förekommen anledning under 2017

Anmälningssärenden och tillsynssärenden som öppnas på förekommen anledning handläggs löpande i den mån myndigheten upptäcker eller får indikationer eller klagomål avseende brister i en utbildning. Metoden att utreda signal eller anmälning om brist anpassas beroende på ärendets innehåll och utveckling. Under år 2017 fattade myndigheten beslut i 74 anmälningssärenden, varav 43 (58%) avslutades med beslut om kritik. Därutöver genomförde myndigheten 18 tillsyner på förekommen anledning, varav 14 (78%) avslutades med beslut om kritik. Detta är en märkbar ökning mot andelen beslut med kritik föregående år (tabell 2).

Ekonomisk granskning under 2017

Den ekonomiska granskningen under 2017 bestod av en systematisk genomgång av rekvisitioner på 676 utbildningar som avslutades 2016. Utöver detta initierades ärenden inom ekonomisk granskning efter signaler från tillsynsverksamheten. Totalt gick 66 ärenden vidare till utredning och beslut.

I 32 ärenden beslutade myndigheten att kräva tillbaka statsmedel på sammanlagt 1,4 mnkr. I 18 ärenden beslutade myndigheten att ta emot statsmedel som återbetalades på anordnarnas eget initiativ på sammanlagt 0,5 mnkr. I övriga 16 ärenden vidtogs inga vidare åtgärder.

De vanligaste kritikområdena

Nedan följer en redogörelse över de vanligast förekommande områdena som myndigheten riktar kritik mot utbildningsanordnarna.

Mest kritiserade områden uttryckt i antal beslut med kritik och andel i % (tabell 3)

	2017	2016	2015
Totalt antal tillsynsbeslut	203	219	246
Kursplaner	67 (33%)	102 (47%)	71 (29%)
Undervisning / Undervisande personal	33 (16%)	26 (12%)	24 (10%)
Ledningsgruppens uppdrag	25 (12%)	17 (8%)	26 (11%)
Betyg	15 (7%)	8 (4%)	6 (2%)
LIA	10 (5%)	6 (3%)	7 (3%)
Studiedokumentation	8 (4%)	3 (1%)	2 (1%)
Värdegrund	4 (1%)	9 (4%)	5 (2%)

Kursplaner, Undervisning och Undervisande personal samt Ledningsgruppens uppdrag är de områden där störst andel beslut med kritik har riktats under åren 2015–2017. Noterbart för 2017 är att antalet identifierade brister på området Ledningsgruppens arbete har ökat igen samt att fler brister i studiedokumentation har uppmärksammats. Ökad kritik på områden LIA och Betyg är också värd att uppmärksamma. Det är glädjande att antalet beslut med kritik rörande Värdegrund har minskat väsentligt, i synnerhet givet den fördubbling som skedde mellan 2015–2016.

Kursplaner

Kursplaner är det tillsynsområde som står för störst antal beslut med kritik. Fram till 2017 hade mängden kritik på området ökat stadigt. År 2015 innehöll 29 procent av tillsynsbesluten kritik mot brister i kursplaner. Motsvarande siffra för 2016 var 47 procent. Det är tillfredställande att kunna konstatera att under 2017 har andelen granskade utbildningar med undermåliga kursplaner sjunkit till 33 procent.

Myndigheten har i linje med införandet av SeQF och genom erfarenhet utvecklat en allt skarpare syn på kursplanens utformning och innehåll. Kursplanen ska förmedla en tydlig bild av vad kursen innehåller och vad som krävs av den studerande för att uppnå ett visst betyg. En följd blev bland annat ökning av andel kritik mot kursplanerna (2015-2016).

Myndigheten har samtidigt arbetat hårt för att skapa en förståelse för vad som gör en korrekt utformad kursplan. Förutom skriftligt stödmaterial med exempel har myndigheten deltagit i flera sammankomster och diskussioner med utbildningsanordnare för att bidra till en större förståelse för kraven på kursplanerna. Vi bedömer att den minskade andel kritik mot kursplaner 2017 delvis är en följd av dessa insatser.

Att utbildningens utformning och innehåll utvecklas är ofta ett tecken på ett väl fungerande kvalitetssäkring och en ständig anpassning till arbetslivets senaste krav. En effekt av det ständigt pågående utvecklingsarbetet är att kursplanernas benämning och omfattning ibland omarbetas. Det är viktigt i ett sådant läge att även utbildningsplanen uppdateras (krävs ansökan till myndigheten) och att de studerande informeras.

Myndighetens kritik rörande brister i kursplaner avser struktur så väl som i innehåll. Den kritik som myndigheten riktade mot bristande struktur handlade oftast om att kursplanerna saknade väsentlig information. Det som oftast saknas eller är bristfälligt är betygskriterier och former för examination. Vid några enstaka tillfällen riktade även myndigheten kritik mot avsaknad av uppgifter om obligatoriska moment och om förkunskapskrav som inte har framgick av kursplanen.

Utöver brister i struktur, kritiserade myndigheten även brister i kursplanernas innehåll. Detta är förmodligen det rättsområde där myndighetens tillsyn har utvecklats mest. Ett tydligt exempel

Varför är korrekta kursplaner viktiga?

Det som kännetecknar en korrekt utformad kursplan är en struktur som följer författningarnas krav och ett innehåll som tydligt beskriver vad kursen ska leda till och hur detta kommer att verifieras på ett rättssäkert sätt. Kursplanen ska på ett samlat och lättillgängligt sätt presentera övergripande information som de studerande ska veta om kursen. Kursplanen fungerar som en överenskommelse mellan anordnare och de studerande och förbinder utbildningsanordnaren att leverera det innehåll som krävs för att de studerande ska kunna uppnå kursmålen. För de studerande är kursplanen också en tydlig beskrivning av de krav som ställs för ett visst betyg. Därtill är kursplaner ett lättöverskådligt underlag för ledningsgruppen som ska ha en inblick i utbildningens beståndsdelar.

Varför är det viktigt att uppdatera utbildningsplanen?

Förteckningen över kursers benämning och omfattning i utbildningsplanen utgör grunden för myndighetens studiedokumentation. Alla avvikelser mellan kursutformningen i den faktiska utbildningen och den beskrivning som finns i utbildningsplanen skapar felaktigheter i studiedokumentationen.

på denna utveckling är att myndigheten sedan något år tillbaka kräver att former för examination är specifika för den aktuella kursen. Tidigare har utbildningsanordnarna i sina kursplaner ofta listat flera examinationsformer för att låta den ansvarige läraren bestämma vad som i praktiken används. Dock framkom sådana variationer i tillämpningen att rättssäkerheten och förutsägbarheten i bedömningen av prestationer äventyrades. Därför riktar vi idag kritik avseende kursplaner som inte specificerar hur de studerandes prestationer kommer att verifieras.

Kritiken mot brister i innehåll handlar om att informationen i kursplanen kan vara så knapphändig att det är svårt för stud-

erande att få en uppfattning om kursens mål eller innehåll. Otydliga krav på vad de studerande ska kunna för att uppnå ett G eller VG har också lett till kritik. Vad gäller betygskriterier bedömer myndigheten att betygskriterier som innebär kvantifieringar, till exempel av närvaro eller poäng vid tentamen, istället för att bedöma kunskapernas kvaliteter inte är förenliga med kravet på förutsägbarhet och relevans. Det går förvisso i efterhand att motivera betygssättningen om den studerande har fått ett visst antal poäng på tentamen. Däremot går det inte i förväg att veta utifrån betygskriterierna vad den studerande ska kunna för att få det aktuella poängantalet. Betygssättning utifrån närvarokrav är förvisso förutsägbart som kriterium men säger inget om vad den studerande kan. Därför är närvarokrav irrelevant som ett betygskriterium.

Undervisning och Undervisande personal

Under 2017 riktade myndigheten kritik mot brister i undervisningen i 33 av 203 tillsynsbeslut. Den oftast framförda kritiken avser antalet timmar lärar- eller handledarledd verksamhet. Antalet undervisningstimmar är ett område som år efter år vållar problem för utbildningsanordnarna, vilket i sin tur återspeglas i antalet tillsynsbeslut med kritik. Vad som ska betraktas som lärar- eller handledarledd verksamhet är definierat i anvisningarna till ansökan om att få ingå i yrkeshögskolan och uppgiften ska ingå i utbildningsplanen. Definitionen av lärarledd verksamhet har under åren vållat mycket diskussion. Problemen kan sannolikt komma att minska genom de förändringar som myndigheten infört från och med ansökningsomgången 2018. Uppgiften om antalet timmar lärar- eller handledarledd verksamhet ska numera anges i en sammantagen uppgift som avser hela utbildningens genomförande och inte som en genomsnittsuppgift per vecka. Vi bedömer att detta kommer att möjliggöra bättre anpassning till den verkliga undervisningssituationen.

Det är en svår balansgång mellan rättssäkerhet för den enskilda studerande (hur mycket och vilken typ av lärar- eller handledartid som utlovas och som den studerande kan kräva i utbildningens vardag) och anpassning till modern pedagogik och undervisningsmetoder (många av dagens digitalt baserade undervisnings-

Varför är det viktigt att ange korrekt antal timmar lärar- eller handledarledd verksamhet?

Uppgiften om lärar- eller handledarledd verksamhet ska enligt författningarna framgå av utbildningens utbildningsplan.

Myndigheten bedömer att direkt undervisning och nära interaktion med lärare eller handledare på det sätt som framgår av gällande definition är en högkvalitativ form av kunskapsförmedling. Den kvantitativa uppgiften om antal timmar ger dock långt ifrån heltäckande information om i vilken grad lärare och handledare är tillgängliga i utbildningen på ett sätt som är värdefullt för studerande och viktigt för utbildningens kvalitet. Det är därför viktigt att utbildningsanordnaren i utbildningsplanen förmedlar en fullvärdig beskrivning av alla former för undervisning, stöd och interaktion som används vid utbildningen.

metoder omfattas inte av gällande definition).

Kritik på området Undervisande personal avser ofta att lärarna saknar relevant ämneskunskap eller tillräcklig pedagogisk förmåga. Det senaste året har antalet sådana beslut ökat något. I samtalen med utbildningsanordnarna framgår det ofta att det är en allt större utmaning att finna lämpliga lärare till specialistämnen.

Ledningsgruppens uppdrag

Mellan 2015 och 2016 kunde vi se en tydlig minskning av kritiken på området (från 11% till 8%, tabell 3). Därför är det otillfredsställande att 2017 konstatera en ökning av identifierade brister på ett område som har diskuterats utförligt med utbildningsanordnarna. Myndigheten har utförligt informerat det som krävs på området i olika samtal med utbildningsanordnarna. Myndigheten överväger om ökningen bör föranleda ytterligare satsningar på området och kommer att följa utvecklingen avseende Ledningsgruppens uppdrag under 2018 för att förbereda eventuella insatser på området.

Varför är ledningsgruppens arbete viktigt?

Ledningsgruppen har ett antal viktiga uppdrag. Myndigheten har valt att gruppera några av dem under rättsområdet "ledningsgruppens uppdrag". Vissa uppdrag som ingår i ett arbete som styrs av mer specifika delar av författningarna, till exempel kvalitetssäkring av utbildningen, har vi i vissa beslut valt att behandla separat. Detta innebär att det som myndigheten allra oftast menar när det pratas om ledningsgruppens uppdrag är att anta sökande till utbildningen, att pröva frågor om tillgodoräknande, utfärda examens- och utbildningsbevis samt att fastställa kursplaner.

Ledningsgruppen ska ansvara för dessa uppgifter för att på ett tydligt sätt knyta antagning, innehåll och examination till de som representerar det kompetensbehov som står bakom utbildningen.

De allra flesta beslut med kritik på området handlar om att de studerande inte har antagits av ledningsgruppen eller att kursplanerna inte har fastställts av ledningsgruppen innan utbildningen startat. Uppgiften att fatta beslut om antagning kan inte delegeras eller lämnas över till någon annan. Däremot kan ledningsgruppen delegera uppgiften att bedöma sökande i behörighetsprövningen och i genomförandet av urvalet. Men det är viktigt att underlaget återförs till ledningsgruppen som fattar beslutet om att anta de sökande. På samma sätt kan det praktiska arbetet med kursplanerna i hög grad överlåtas till utbildningsanordnaren trots att ledningsgruppen har en central roll i utformandet av innehållet. Det är också ledningsgruppen som i linje med sitt ansvar för utbildningens innehåll, fastställer kursplanerna.

Betyg

Under 2017 framförde myndigheten kritik avseende 15 av 203 utbildningar på granskningsområdet betyg. Detta är nästan en fördubbling jämfört med antalet beslut med kritik på områ-

det utfärdade 2016. Kritiken gällde främst brist på tydliga och transparenta krav på den studerande vid genomförande av examinerande moment. För att betyg ska kunna sättas på ett rättssäkert och korrekt sätt krävs det tydliga och transparenta förutsättningar. Kursplanernas betygskriterier ska göra betygsättningen förutsägbar och satta betyg ska kunna motiveras utifrån dessa. Betygskriterierna ska vara målrelaterade, det vill säga ska betygskriterierna ha relevans till kursmålen för kursen och till utbildningens övergripande mål. Närvaro eller provresultat angivna i procent eller poäng kan inte utgöra betygskriterium. Krav på närvaro vid obligatoriska moment (till exempel seminarier, muntliga redovisningar och laborationer) får dock förekomma eftersom de kan utgöra nyckelmoment som inte kan inhämtas på annat sätt eller vara avgörande för möjligheten till kunskapskontroll. Sådana moment ska utbildningsanordnaren alltid kunna erbjuda vid mer än ett tillfälle. Examinerande moment och hur de genomförs ska tydligt framgå av kursplanens former för kunskapskontroll och informationen delges de studerande.

Betyg – förutsägbart, rättssäkert och för alltid

Förutsättningar för att betygen ska kunna sättas på ett rättssäkert sätt grundas i korrekt utformade kursplaner med tydligt beskrivna principer för betygssättning (vad man ska kunna), och former för examination (hur redovisar man att man kan). Genomförande av examinerande moment samt bedömning av prestation ska följa kursplanen.

Det är viktigt att antalet möjliga tillfällen för examination (antal omprov) är känt på förhand samt att utbildningsanordnaren tar hänsyn till skälig frånvaro från examinationstillfällena. De studerande prestationer ska återkopplas inom rimlig tid. Det är också viktigt att utbildningsanordnarna sköter betygsadministrationen noggrant och för in de fastställda betygen i myndighetens verktyg för studiedokumentation.

LIA

Den totala ökningen av mängden beslut med kritik på området (2017 – 10, 2015 – 7) är kanske inte anmärkningsvärd i sig. Dessa siffror innebär dock en fördubbling av andelen beslut med kritik för perioden. LIA är en central del av framgången med YH-utbildningar. Myndigheten uppmärksammar alla signaler om en försämring på området, inte minst då tillgången till fullvärdiga LIA-platser har identifierats som en potentiell utmaning för YH-systemets expansion. Myndigheten överväger om och på vilket sätt stödåtgärder skulle kunna vara aktuella och följer noggrant utvecklingen under 2018.

Värdegrund

Under 2016 riktade myndigheten kritik avseende 8 utbildningar inom granskningsområdet Värdegrund. I de allra flesta fall orsakades kritiken av att utbildningsanordnarens personal uppfattades brista i sitt bemötande mot de studerande. De flesta granskningarna angående värdegrund utreder hur utbildningsanordnaren hanterar de fall där det kan finnas misstanke om eventuella brister på värdegrundsområdet. I dessa fall är det viktigt att utbildningsanordnaren kan redogöra för vilka specifika åtgärder som anordnaren har vidtagit. Det är viktigt att utbildningsanordnaren kan förklara vilken effekt som åtgärderna var avsedda att ha och hur man har följt upp detta. I de fall där utbildningsanordnaren har funnit skäl att agera i en specifik fråga är det viktigt att myndigheten kan följa utbildningsanordnarens arbete genom all relevant dokumentation.

Den andra dimensionen till utbildningsanordnarens arbete med värdegrund handlar om det systematiska, förebyggande arbetet. Här granskar myndigheten vilka värdegrundspolicyer och likabehandlingsplaner som styr verksamheten. Det är viktigt att dessa dokument är lättillgängliga för de studerande, för lärarna, för LIA-handledarna och andra involverade i utbildningen samt att dokumentens innehåll är välkänt. Myndigheten granskar också hur utbildningsanordnaren tänker förhålla sig till dem personer som inte lever upp till anordnarens värdegrundskrav.

Värdegrund – vad innebär det i praktiken?

Utbildningsanordnaren har ansvar för hur lärare, handledare och annan personal bemöter de studerande och vilka värderingar de uttrycker i samband med utbildningarnas genomförande. Utbildningsanordnaren ansvarar även för att det inte ska förekomma mobbning eller trakasserier studerande emellan.

I praktiken handlar utbildningsanordnarnas arbete om att skapa tydliga ramar för den bemötandekultur som ska gälla. Detta gör man genom att upprätta värdegrundspolicyer, likabehandlingsplaner, ordningsregler och liknande, samt genom att ständigt påminna alla berörda om vad som gäller. Utbildningsanordnarna ska också skapa goda förutsättningar för att kunna nå av information om eventuella problem samt ha tydliga rutiner för hur problemen utreds och åtgärdas.

Frågan om disciplinära påföljder vid avsteg från gällande värdegrund eller ordningsregler äger utbildningsanordnarna. Det är viktigt att ordningsregler samt eventuella påföljder och åtgärder det kända på förhand. Det är också viktigt att de diskussioner som utbildningsanordnaren för med de berörda vid eventuella värdegrund- eller ordningsproblem dokumenteras utförligt. Samma gäller för eventuella påföljder och åtgärder.

Bedriva studier

Den största utmaningen för den ekonomiska granskningen är att avgöra huruvida en enskild studerande bedriver studier. Statsmedel betalas ut för studerande som "bedriver studier". Definitionen av vad som krävs för att en studerande ska anses bedriva studier ägs av utbildningsanordnaren och kan variera från utbildning till utbildning. I första hand är det utbildningsanordnarens uppgift att avgöra om den studerande bedriver studier, och utbildningsanordnaren ska i sin definition ta hänsyn till varje enskild utbildnings upplägg och genomförande.

I de mest komplicerade ekonomiska granskningarna behövde myndigheten ta ställning till rimligheten i utbildningsanordnarens definition av att bedriva studier. Först därefter gick det att bedöma om rekvisitionsunderlaget var korrekt.

Vad betyder det att "bedriva studier"?

Det finns inte en enhetlig och av myndigheten godkänd definition av vad det betyder att bedriva studier. Anledningen till detta är att vad det betyder att bedriva studier är nästan helt beroende på varje enskild utbildnings upplägg och genomförande. Därför har myndigheten lagt ansvaret för att definiera vad "bedriva studier" på utbildningsanordnarna, utifrån varje utbildnings specifika förutsättningar.

De huvudsakliga parametrar som en utbildningsanordnare förväntas ta hänsyn är:

- utbildningens övergripande form och upplägg,
- antal timmar och form för undervisning,
- antal och form för examinerande moment,
- förekomsten av obligatoriska moment

När myndigheten granskar varje tillämpning av "bedriva studier", tar vi även hänsyn till utbildningsanordnarnas uppföljning av den studerandes prestationer, samt all relevant kommunikation mellan den studerande och utbildningsanordnaren.

2

Slutsatser och reflektioner

Vissa problem återkommer

En noggrannare genomgång av tillsynsbesluten fattade under perioden 2015-2017 visar att brister som kritiseras och åtgärdats i viss mån återkommer hos samma utbildningsanordnare, ibland även på samma utbildning. Detta är en stor utmaning, både för myndighetens tillsynsverksamhet men även för hela YH-systemet.

Syftet med tillsynsverksamheten är att identifiera brister, säkerställa att utbildningsanordnaren åtgärdar dessa samt att se till att utbildningsanordnaren utvecklar och följer rutiner för att förebygga att liknande brister uppkommer. Myndighetens tillsyn har sedan länge en praxis att höja nivån på kritiken om en brist återkommer på en och samma utbildning. Med det menas att om en brist kritiserats och förefaller ha åtgärdats men upptäcks igen, då riktar myndigheten allvarlig kritik i nästa beslut. I några enstaka fall har myndigheten identifierat brister som förekommit även tidigare och riktat allvarlig kritik mot utbildningsanordnaren.

Något som sker betydligt oftare är att tillsynen vid olika tillfällen identifierar brister som återkommer i flera utbildningar hos samma utbildningsanordnare. Det är för myndigheten tydligt att ett antal utbildningsanordnare inte lär av erfarenheter från en utbildning för att säkerställa att andra utbildningar drar nytta av erfarenheten och inte uppvisar samma brist. Sådan kvalitetssäkring är en rimlig förväntan på utbildningsanordnare,

För myndigheten har denna insikt inneburit att vi har utvecklat tillsynsmetoden. Vi har utvecklat råd och vägledning för att förse utbildningsanordnarna med all nödvändig information om hur YH-utbildningar genomförs på ett korrekt och rättssäkert sätt, vilka brister som är vanliga och hur de kan förebyggas. Vidare har vi anpassat och fördjupat en av tillsynsmetoderna för att försäkra oss om att utbildningsanordnaren får god kännedom om even-

tuella brister på flera nivåer i sin organisation och får stöd i form av tillsyn på flertal utbildningar samtidigt. Vi kommer även att sätta ett ännu större fokus på uppföljning av åtgärder i avsikt att i högre grad gå till botten med identifierade brister. I några fall har vi förhastat godtagit utbildningsanordnarnas löften om åtgärd utan att i tillräcklig grad försäkra oss om att dessa åtgärder faktiskt genomförts.

Ett område som återstår för myndigheten att utveckla är anordnarkompetens. Hur kan vi inom ramen för tillsyn arbeta effektivt med hjälp av författningarnas krav på utbildningsanordnarnas kompetens? Hittills har myndighetens sätt att genomföra tillsyn varit bundet till hur en specifik utbildning genomförs. Under de närmaste åren kommer myndigheten att utforska vad anordnarkompetens betyder i praktiken och i vilken utsträckning den kan komma att påverka myndighetens syn på anordnarnas förmåga att bedriva YH-utbildningar.

Utbildningsledaren – en avgörande faktor

En självklar slutsats som förtjänar att betonas är att utbildningsledaren är viktig för hur en utbildning genomförs.

I tillsynsbesluten identifierar vi de rättsområden där brister har förekommit. Men det som kritiseras är inte detsamma som orsaken till bristen. I besluten kan vi till exempel rikta kritik mot att återkoppling av betyg har dröjt, eller att undervisande personal i sin undervisning har frångått kursplanerna. Tillsynsutredningar visar ofta tydligt att dessa brister orsakas av otydlig organisation och daglig ledning. I detta avseende ansluter sig erfarenheterna från tillsyn till andra signaler, främst från kvalitetsgranskning, att den funktion som kallas utbildningsledaren är central för att en utbildning ska bedrivas på ett korrekt sätt och med god kvalitet.

Vi ser tydligt att omfattningen av det ansvar och arbete som läggs på en utbildningsledare påverkar dennes förmåga att förebygga eventuella brister. Ju fler ansvarsområden och ju fler utbildningar, desto högre belastning på utbildningsledaren och desto större risk för brister i utbildningen. Vi ser även att ju fler byten av utbildningsledare, ju kortare tid en utbildningsledare får verka, påverkar utbildningens genomförande negativt.

Krav och stöd går hand i hand

Under 2017 har myndigheten fortsatt att utveckla råd och vägledning till utbildningsanordnare inom ramen för tillsyn. Detta har vi gjort genom att föra en aktiv dialog med utbildningsanordnarna samt genom att förse utbildningsanordnarna med underlag som hjälper utbildningarna att leva upp till författningarnas krav. Vi har också löpande svarat på enskilda frågor om rättigheter och skyldigheter inom yrkeshögskolan. Sedan 2015 har mängden inskickade frågor om rättigheter och skyldigheter i utbildningarna fördubblats.

Att få råd och stöd uppskattas. Myndighetens deltagande i olika utbildningssammanhang för anordnare utvärderas ofta och feedbacken där är positiv. Enligt återkopplingen vi har fått i samtal tycker utbildningsanordnare att diskussioner med myndigheten om genomförande av utbildningar är givande i specifika frågor och bidrar till ökat förtroende och ökad benägenhet att be om råd i olika situationer.

En utmaning för myndigheten är att vi ibland ombeds på förhand avgöra om en specifik situation följer gällande krav utan att ha tillgång till all relevant information. I sådana situationer måste utredaren balansera mellan ambitionen att förmedla en tydlig bild av rättsläget och samtidigt avgränsa sitt svar till den information som frågan kräver. Vi arbetar kontinuerligt, både inom tillsynsverksamheten och mellan enheterna, med intern informationsöverföring och kalibrering för att försäkra oss om att vi svarar enhetligt på frågorna.

Antalet anmälningssärenden ökar

I likhet med vad vi har skrivit i tidigare årens sammanställningar av tillsynsverksamheten fortsätter antalet anmälningssärenden att öka, mellan 2015 och 2017 en ökning från 47 till 74 anmälningssärenden (tabell 2). En tänkbar förklaring till detta är en ökad kommunikation mellan myndigheten och studerande. Antalet; frågor från studerande om bland annat studerandes rättigheter har ökat. Studerande som är bättre informerade om vilka krav som kan ställas kan ha en ökad benägenhet att anmäla upplevda brister i en utbildning. Bättre informerade studerande kan ställa tydligare krav och bidra mer effektivt till att brister upptäcks och åtgärdas.

3

Tillsyn under 2018

Satsning på stöd

Myndigheten kommer att bygga vidare på de positiva erfarenheterna från arbetet med råd och vägledning och genomföra en riktad satsning till alla utbildningsanordnare som ska starta utbildning under hösten 2018 och våren 2019. Satsningen, även kallad etableringsstöd, är ett sätt att med samma resurser nå många fler utbildningar än vad som hade varit möjligt inom ramen för inledande tillsyn, som etableringsstödet till viss del ersätter. Stödet kommer att utvärderas för att se i vilken utsträckning det har bidragit till högre kännedom om vad som krävs för att genomföra utbildningarna på ett korrekt och rättssäkert sätt.

Fördjupad tillsyn

Att kontrollera om utbildningarna följer det regelverk som styr yrkeshögskolan är en viktig uppgift. Därför är det viktigt att tillsynen åtnjuter ett stort förtroende hos utbildningsanordnarna och att det sätt som tillsynen genomförs på är väl förstått och uppskattat.¹

Myndighetens ambition är att på ett effektivt sätt fortsätta säkerställa god regelefterlevnad. För att åstadkomma detta kommer tillsynsverksamheten under 2017 att fästa ännu större vikt vid råd och vägledning för att kunna öka kunskapen om de rättigheter och skyldigheter som råder inom yrkeshögskolan. Detta innebär att tillsynen kommer att arbeta ännu närmare funktionen för anordnarstöd.

Därutöver kommer myndigheten att verka för att göra tillsynen och dess bedömningar ännu mer transparenta. Under 2017 kommer myndigheten att på ett antal nyckelområden publicera de frågor och överväganden som formar tillsynen. Förutom att skapa en mer förutsägbar process vill myndigheten visa utbildningsanordnare hur de ska agera för att verka för en korrekt och rättssäker yrkeshögskola.

---

¹ förtroendemätning och anordnarenkät

Bilaga 1:

Vad är yrkeshögskolan

Yrkeshögskolans utbildningar svarar mot ett verkligt behov på arbetsmarknaden och drivs i nära samarbete med arbetslivet.

Utbildningsanordnare kan vara exempelvis privata utbildningsföretag, kommuner, landsting och universitet och högskolor.

Eftersom yrkeshögskolan är behovsanpassad varierar innehåll och inriktning över tid. Nya utbildningar startar och gamla läggs ner allt eftersom arbetsmarknaden förändras.

Utmärkande för yrkeshögskolan är att de företag och organisationer som är knutna till utbildningarna är aktiva när det gäller såväl planering som genomförande av utbildningarna. Arbetslivets representanter sitter med i utbildningarnas ledningsgrupper. De kan också vara delaktiga genom att hålla i föreläsningar, delta i projekt och erbjuda praktikplatser.

Praktik är något som de flesta av yrkeshögskolans utbildningar erbjuder. Inom yrkeshögskolan kallas det praktiska lärandet LIA vilket är en förkortning för "lärande i arbete".

Utbildningarnas längd varierar, men de flesta är mellan ett och tre år. De spänner över en rad olika områden och vilka de är hittar du på vår speciella YH-webb www.yrkeshogskolan.se.

Samtliga utbildningar är eftergymnasiala och berättigar till studiemedel från CSN. De allra flesta är avgiftsfria, men det finns några som tar ut en studerandeavgift.

Utbildningarna kan beroende på kvalifikationsnivå leda till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen

---

Bilaga 2:

Vad gör Myndigheten för yrkeshögskolan

Utifrån uppdraget med yrkeshögskolan bidrar myndigheten till att kompetensförsörja samhället genom att göra det möjligt för arbetsliv och individer att utveckla sin kompetens och synliggöra sina kvalifikationer.

Vårt huvuduppdrag är att ansvara för frågor som rör yrkeshögskolan i Sverige och verka för att utbildningarna tillgodoser arbetslivets behov av kompetens. Vår vision är att arbetsliv och individer har den kompetens de behöver för att kunna växa och utvecklas.

Vi analyserar arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan, beslutar vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och beviljar statliga medel till utbildningsanordnarna. Vi främjar även validering i utbildningarna.

Vi ansvarar också för frågor som rör vissa utbildningar som ligger utanför yrkeshögskolan: eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar som bedrivs av fristående skolor samt tolkutbildningar inom folkbildningen.

Myndigheten utövar tillsyn och hanterar klagomål på de utbildningar som ligger inom vårt ansvarsområde. Vi granskar även utbildningarnas kvalitet, framställer statistik och följer upp utbildningars resultat.

Vi är också nationell samordningspunkt för EQF (European Qualifications Framework) som ska göra det lättare att jämföra utbildnings- och yrkeskvalifikationer inom EU.

Bilaga 3:

Hur genomförs tillsyn inom yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan ansvarar för att utöva tillsyn över yrkeshögskolans utbildningar.

Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska rätta fel som upptäckts vid granskningen.

Tillsyn och ekonomisk granskning är de verktyg som myndigheten har för att säkerställa att beviljade utbildningar genomförs i enlighet gällande krav. I förlängningen bidrar granskningen till ett högt förtroende för utbildningsformen.

Nedan följer en kortfattad redogörelse för de huvudområden som tillsynen granskar.

Utbildningens innehåll och genomförande

Utbildningen ska förmedla de kunskaper som krävs för att utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Utbildningen ska präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring. Det som lärs ut på utbildningen ska därför både ha sin grund i kunskap som genererats i produktion av varor och tjänster, och i vetenskap. Utbildningen ska utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås.

Ledning och utveckling

För varje utbildning ska det finnas en utbildningsanordnare som har huvudansvaret för att utbildningen genomförs utifrån lag och förordning. Arbetslivet ska ha en aktiv roll i utbildningens ledning och utbildningen ska utvecklas i samarbete mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. De studerande ska ha insyn i- och inflytande över genomförandet av utbildningen.

De studerandes rättssäkerhet

Utbildningen ska genomsyras av demokratiska värderingar. Den myndighetsutövning som utbildningsanordnaren utövar vid antagning, examination och betygssättning av studerande till utbildningen ska präglas av rättssäkerhet för de

studerande.

Olika typer av tillsyn

Inledande tillsyn

Den inledande tillsynen ska säkerställa att en utbildning följer författningarna från utbildningens början. Det är den vanligaste formen av tillsyn inom yrkeshögskolan och som därmed flest utbildningar går igenom. Till exempel granskar vi att ledningsgruppen har sammanträtt och fattat viktiga beslut om att anta sökande och fastställa kursplaner, att antagningsprocessen har varit rättssäker och att det finns en planering för utbildningens genomförande.

Urvalet av utbildningar inför årets inledande tillsyn baserades på en behovsanalys, liksom året innan. Analysen tittade på tidigare tillsynsbeslut på utbildnings- och anordnarnivå för att avgöra vilka utbildningar som skulle ha störst nytta av inledande tillsyn. Även de utbildningar och utbildningsanordnare som var nytillkomna blev utvalda för tillsyn.

Myndigheten genomför inledande tillsyn genomförs vid två tidpunkter varje år: en mindre omfattande omgång tillsyner på våren och en mer genomgripande omgång på hösten. Utbildningarna som fick tillsyn under våren 2016 valdes ut redan under hösten 2015. Enligt samma upplägg valde vi hösten 2016 utbildningar som skulle få tillsyn under återstoden av 2016 och de första månaderna av 2017.

Regelbunden tillsyn

Myndigheten genomför oftast regelbunden tillsyn i slutet av en utbildnings första år, eller senare för att säkerställa att utbildningsanordnaren genomför utbildningen enligt regelverket under hela livscykeln. Huvudfokus ligger på att följa upp att utbildningsanordnaren genomför utbildningen i samverkan med arbetslivet och att utbildningens innehåll och genomförande blivit så som anordnaren utlovat i utbildningsplanen och i den ansökan som låg till grund för tillståndsbeslutet.

I den regelbundna tillsynen följer vi också upp rättssäkerheten för studerande vid till exempel betygssättning.

Vi valde ut 21 utbildningar för regelbunden tillsyn. Urvalet

baserades på utbildningarnas examinationsgrad. Det innebar att vi valde ut alla de utbildningar som 2015 rapporterade en examinationsgrad motsvarande 40 % eller lägre.

Anmälningssärenden och tillsyn på förekommen anledning

Utöver den regelbundna och inledande tillsynen genomför myndigheten tillsyn på förekommen anledning. Vi genomför oftast tillsyn på förekommen anledning efter en anmälan. I de allra flesta fallen är det studerande eller före detta studerande som anmäler brister i en utbildning. Vid några enstaka fall har personal verksam vid utbildningen skickat in en anmälan. Det förekommer också att myndigheten initierar ärenden på förekommen anledning. Dessa egeninitierade ärenden har oftast sitt ursprung i brister i studiedokumentation eller via andra signaler, såsom tidningsartiklar eller anonyma tips som vi bedömer vara trovärdiga.

Vi utformar utredningen utifrån behov och förutsättningar. I de allra flesta fallen fokuserar vi utredningen på de områden där det finns antydning om en eventuell brist. Vid tecken på mer systematiska eller strukturella brister har vi anpassat tillsynens genomförande och omfattning.

Tillsyn på förekommen anledning kan ske upp till två år efter att en utbildning är avslutad.

Ekonomisk granskning

Den ekonomiska granskningen följer upp utbildningsanordnarnas rekvisitioner i relation till mängden studerande antagna till utbildningen. De flesta ekonomiska granskningar kontrollerar utbetalningar för studerande som under utbildningens gång har avbrutit sina studier eller gjort studieuppehåll.

I samband med myndighetens löpande arbete framkommer ibland uppgifter som föranleder ekonomisk granskning. I samband med inledande tillsyn av yrkeshögskoleutbildningar granskar myndigheten att de förutsättningar som ligger till grund för respektive utbildnings statsbidrag också finns i realiteten.

Den ekonomiska granskningen bestod av en systematisk genomgång av rekvisitioner på cirka 676 utbildningar som avslutades 2015. Utöver detta har ärenden inom ekonomisk granskning initierats utifrån signaler från tillsyn och studiedokumentation.

Myndigheten för yrkeshögskolan
bidrar till att förse arbetslivet med
rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se